

PRÖVNING AV VATTENVERKSAMHET OCH NATURA 2000

Ny gång- och cykelbro över Soutukoski i Skaulo

SAMRÅDSUNDERLAG Avgränsningssamråd

Gällivare kommun, Norrbottens län

Vägplan E10 Avvako - Lappeasuando, 2022-06-28

Uppdragsnummer 30029939, Dnr TRV 2019/129616

Bilaga 4B

Trafikverket

Postadress: Box 809, 971 25 Luleå

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: PRÖVNING AV VATTENVERKSAMHET OCH NATURA 2000

Författare: Sweco

Dokumentdatum: 2022-06-28

Ärendenummer: [Ärendenummer](Ärendenummer för planen)

Åtgärdsnummer: [Åtgärdsnummer](Trafikverkets åtgärdsnummer)

Uppdragsnummer: [Uppdragsnummer](Trafikverkets uppdragsnummer)

Version: [Version]

Kontaktperson: Jöran Gärtner, joran.gartner@trafikverket.se

Innehåll

1. Sammanfattning	5
2. Inledning.....	5
2.1. Administrativa uppgifter	5
2.2. Sökt verksamhet.....	6
2.3. Rådighet.....	6
2.4. Bakgrund och lokalisering	6
2.5. Tidigare utredningar och samråd	8
3. Samråd.....	8
3.1. Samrådsrets.....	8
4. Förutsättningar i området	9
4.1. Kommunala planer	9
4.2. Transportsystemet och trafikanter	9
4.3. Markanvändning och naturresurser.....	10
4.3.1. Befolkning och boendemiljö.....	10
4.3.2. Areella näringar	10
4.3.3. Rekreation och friluftsliv	11
4.4. Landskapsbild	11
4.5. Natura 2000.....	13
4.6. Naturmiljö.....	13
4.7. Vattenmiljö	15
4.8. Kulturmiljö	15
4.9. Byggnadstekniska förutsättningar.....	16
4.9.1. Geoteknik	16
4.9.2. Hydrogeologi	16
4.9.3. Ledningar	17
5. Miljökvalitetsnormer	17
6. Planerade åtgärder	18
6.1. Tidplan	20
7. Möjliga miljöeffekter	21
7.1. Markanvändning och naturresurser.....	21
7.2. Natura 2000.....	21
7.3. Vattenmiljön.....	21
7.4. Landskapsbild	21

8.	Skyddsåtgärder	22
8.1.	Skyddsåtgärder för Natura 2000 och vattenmiljön	22
8.2.	Skyddsåtgärder för markanvändning och naturresurser	22
9.	Samlad bedömning av åtgärdens miljöpåverkan	22
10.	Avgränsning och fortsatt arbete.....	23
10.1.	Innehåll i kommande miljökonsekvensbedömning.....	23
11.	Referenser	25

1. Sammanfattning

Trafikverket bygger om väg E10 mellan Avvakko och Lappeasuando för att säkerställa framkomligheten och trafiksäkerheten. I byn Skaulo i Gällivare kommun ska en gång- och cykelbro uppföras över vattendraget Soutukoski för att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter.

Soutukoski ligger mellan sjöarna Sulajärvi och Soutujärvi och är en del av Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Eftersom åtgärderna i vattendraget är av sådan storlek och karaktär att en prövning av vattenverksamheten kommer att göras är det lämpligt att i samband med denna prövning också pröva om åtgärden är tillåtlig enligt Natura 2000-bestämmelserna. Trafikverket kommer därför gemensamt med tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap 7 § miljöbalken (1998:808) att söka tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken hos mark- och miljödomstolen.

Tillfällig påverkan på vattenmiljön förväntas under anläggningsskedet. Påverkan kommer att ske från grumling samt att vissa bottenområden blir otillgängliga, vilket tillfälligt kan påverka potentiella lekplatser för förekommande laxartade fiskar. Miljökvalitetsnormer för berört vatten bedöms inte påverkas negativt.

Föreliggande samrådsunderlag ingår som en del i Trafikverkets ansökningsprocess för vattenverksamhet för att anlägga en ny gång- och cykelbro över Soutukoski i Gällivare kommun, Norrbottens län.

2. Inledning

2.1. Administrativa uppgifter

Sökande är:

Trafikverket Region Nord

Adress: Box 809, 971 25 Luleå

Telefon: 0771-921 921

Kontaktperson: Jöran Gärtner, joran.gartner@trafikverket.se

Organisationsnummer: 202100-6297

Berörda fastigheter:

Gällivare Soutujärvi S:4

Gällivare Soutujärvi 12:22

Gällivare Soutujärvi S:13

Gällivare Soutujärvi 12:2

Gällivare Soutujärvi S:1

Gällivare Soutujärvi 12:14

Gällivare Soutujärvi 13:3

Gällivare Soutujärvi 12:13

Gällivare Soutujärvi 13:1

Gällivare Soutujärvi 12:3

Gällivare Soutujärvi 12:21

Gällivare Soutujärvi 12:7

Gällivare Soutujärvi 12:20

Prövningsmyndighet: Mark -och miljödomstolen i Umeå

2.2. Sökt verksamhet

Trafikverket avser att ansöka om tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken (1998:808) för att anlägga en ny gång- och cykelbro över vattendraget Soutukoski samt för att riva gamla landfästen från en tidigare bro.

Vattendraget ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem vilket bedöms kunna komma att påverkas i mindre omfattning. Trafikverket avser därför att samtidigt ansöka om prövning enligt 7 kap 28 a § miljöbalken.

2.3. Rådighet

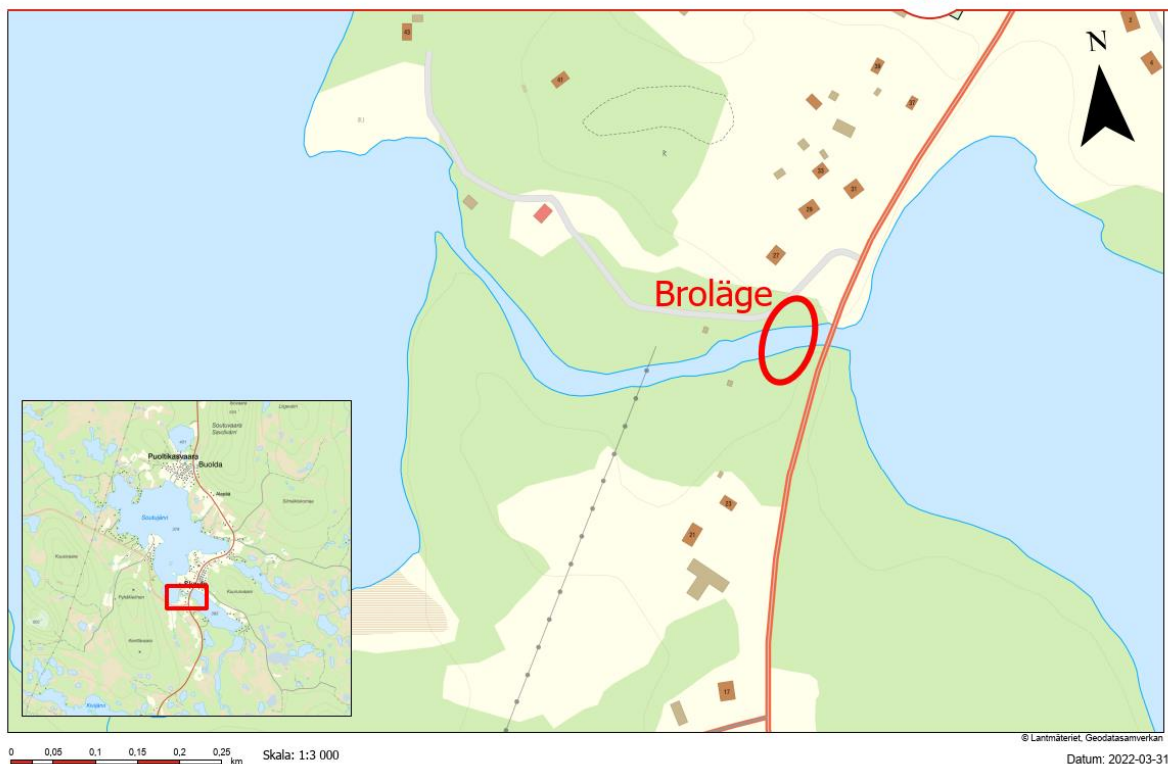
Enligt lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet 2 kap 4 § har den som vill bedriva verksamhet rådighet om verksamheten innebär vattenverksamhet som behövs för allmän väg.

Med lagakraftvunnen vägplan kommer Trafikverket att ha rådighet för aktuell vattenverksamhet.

2.4. Bakgrund och lokalisering

För att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten för oskyddade trafikanter planeras en ny gång- och cykelväg på västra sidan av väg E10 i södra Skaulo. Gång- och cykelvägen utgår från korsningen med väg 833, passerar över vattendraget Soutukoski på ny gång- och cykelbro och ansluts sedan till befintlig gång- och cykelväg mellan Skaulo och Puoltikasvaara.

Det aktuella vägområdet är beläget cirka 4,5 mil nordost om centrala Gällivare och 7,5 mil sydost om centrala Kiruna, längs väg E10. Den planerade gång- och cykelbron är belägen i Skaulo, se Figur 1 för översiktskarta.

Figur 1 Översiktskarta

Figur 2 Fastighetskarta

2.5. Tidigare utredningar och samråd

Under 2015 utfördes en arkeologisk undersökning och utredning (Norrbottnens museum, 2016) (Norrbottnens museum, 2015), naturvärdesinventering (Licab, 2015) och inventering av vattendrag (Licab, 2015) längs E10-sträckan Avvakko – Skaulo med anledning av att vägen ska breddas.

I november 2016 hölls ett samrådsmöte och sakägarsammanträde för vägplanen, där även aktuellt vattenärendet och Natura 2000-frågan togs upp. De delar från vägplanens samråd som rör aktuell vattenverksamhet och Natura 2000 har funnits med i det fortsatta arbetet med broåtgärderna.

Sedan 2016 har vägplanen reviderats med anledning av bland annat förändrad dragning av viltstängsel, förändrade tillfälliga förbifarter och anslutningar samt kulturmiljöaspekter.

Vägplanen har varit ute på granskning under maj - juni 2022 och har ännu inte fastställts.

3. Samråd

Inför upprättande av tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska Trafikverket samråda med de som berörs av projektet. Samråd innebär att Trafikverket informerar om de planerade åtgärderna och ger de som berörs möjlighet att komma med synpunkter eller bidra med ytterligare uppgifter inför kommande planering, projektering och byggande.

Denna handling utgör samrådsunderlag för anläggning av ny gång- och cykelbro över vattendraget Soutukoski i Gällivare kommun samt rivning av gamla landfästen i den nya brons läge. Vattendraget utgör en del av Torne- och Kalix älvsystems Natura 2000-område. När landfästen rivs och ny bro anläggs kommer arbete att utföras i vattenområdet vilket innebär att det krävs tillstånd för vattenverksamhet från mark- och miljödomstolen samt en Natura 2000-prövning.

Åtgärder som tillståndsprövas enligt både 7 kap. 28 a § miljöbalken, Natura 2000 och 11 kap. miljöbalken, vattenverksamhet medför alltid en betydande miljöpåverkan. Detta innebär att en specifik miljöbedömning ska göras, vilket inleds med ett avgränsningssamråd.

Informationen i samrådsprocessen är en del av underlaget till den miljökonsekvensbeskrivning som ska upprättas inför kommande ansökan om tillstånd för vattenverksamhet och Natura 2000-prövning till mark- och miljödomstolen.

3.1. Samrådsrets

Eftersom åtgärderna kan antas innebära betydande miljöpåverkan genomför Trafikverket avgränsningssamråd i en vidare krets, utan föregående undersökningssamråd. Trafikverket avser inför tillståndsansökan att samråda med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda, såsom fastighetsägare, närboende, organisationer och nyttjanderättshavare, som kan antas bli särskilt berörda. Fastighetsägare inom en radie av cirka 150 meter från planerade åtgärder bedöms särskilt berörda, se aktuella fastigheter i Figur 2. Avgränsningssamrådet omfattar även en utökad samrådsrets med statliga myndigheter och Gällivare kommun.

Samråd med allmänheten för vattenverksamhet gällande arbeten i vatten och påverkan på naturvärden har genomfört inom vägplanprocessen.

Synpunkterna som kommer in vid samrådet sammanställs i en samrådsredogörelse, vilken skickas till Mark- och miljödomstolen tillsammans med ansökan om tillstånd.

PRÖVNING AV VATTENVERKSAMHET OCH NATURA 2000

4. Förutsättningar i området

Gång- och cykelbron över Soutukoski ska sammanbinda en föreslagen gång- och cykelväg i de södra delarna av Skaulo med befintlig gång- och cykelväg i de norra delarna av byn. Den planerade gång- och cykelbron anläggs cirka 15 meter väster om den befintliga vägbron vid två äldre landfästen från en tidigare vägbro.

Soutukoski är en kortare, lätt strömmande vattensträcka från utloppet ur sjön Sulajärvi och ner mot sjön Soutujärvi. Soutukoski är cirka 10 meter bred, cirka 50 cm djup och totalt cirka 200 meter lång.

4.1. Kommunala planer

För området gäller Gällivare kommuns översiktsplan, antagen 2014. I översiktsplanen utmärks E10 som ”stråk prioriterat för förstärkt kollektivtrafik med koppling till kärnbyarna” i markanvändningskartan. De planerade åtgärderna bedöms inte strida mot plan.

Anläggande av gång- och cykelbro med anslutande gång- och cykelvägar medför intrång på byggnadsplan BPL 25-P84/35 ”Skaulo del av Soutujärvi 12:2 m.fl.” (Figur 3).

Intrånget sker inom mark avsedd för grönområde, allmän mark- och vägmark och vattenområde. Intrånget i ytan avsedd för grönområde bedöms som en mindre avvikelse på grund av att markanspråket är marginellt och ansluter till redan påverkat område intill E10. Intrång i allmän mark- och vägmark samt vattenområde bedöms förenligt med byggnadsplanens syfte. Gällivare kommun är huvudman för plangenomförandet.

Figur 3 Utdrag ur byggnadsplan BPL 25-P84/35 ”Skaulo del av Soutujärvi 12:2 m.fl.”.

4.2. Transportsystemet och trafikanter

Högsta tillåtna hastighet på väg E10 i aktuellt område är 80 km/h. Befintlig trafikmängd (2018) var 1580 fordon per årsmedeldygn (ÅDT), varav cirka 340 (22%) utgjordes av tung trafik. Mitträcke och

viltstängsel saknas. E10 är rekommenderad väg för farligt gods, det finns inget alternativ till E10 för transport mellan Gällivare och Kiruna.

För att oskyddade trafikanter ska kunna transporteras säkert genom Skaulo anläggs en ny gång- och cykelväg längs väg E10 söder om broläget. För att gående och cyklister ska kunna passera över Soutukoski utan att behöva vistas på väg E10 byggs en separat gång- och cykelbro.

4.3. Markanvändning och naturresurser

4.3.1. Befolkning och boendemiljö

Närmaste samlad bebyggelse finns i byn Skaulo, cirka 200 invånare, norr om planerat broläge.

Närmaste enstaka bostadsbebyggelse finns ca 50 meter norr om broläget och cirka 130 meter söder om broläget.

Närmsta vattenskyddsområde är Skaulo vattenskyddsområde (grundvattentäkt) och ligger cirka 500 m norrut. Närmsta enskilda vattentäkt ligger cirka 400 m norrut.

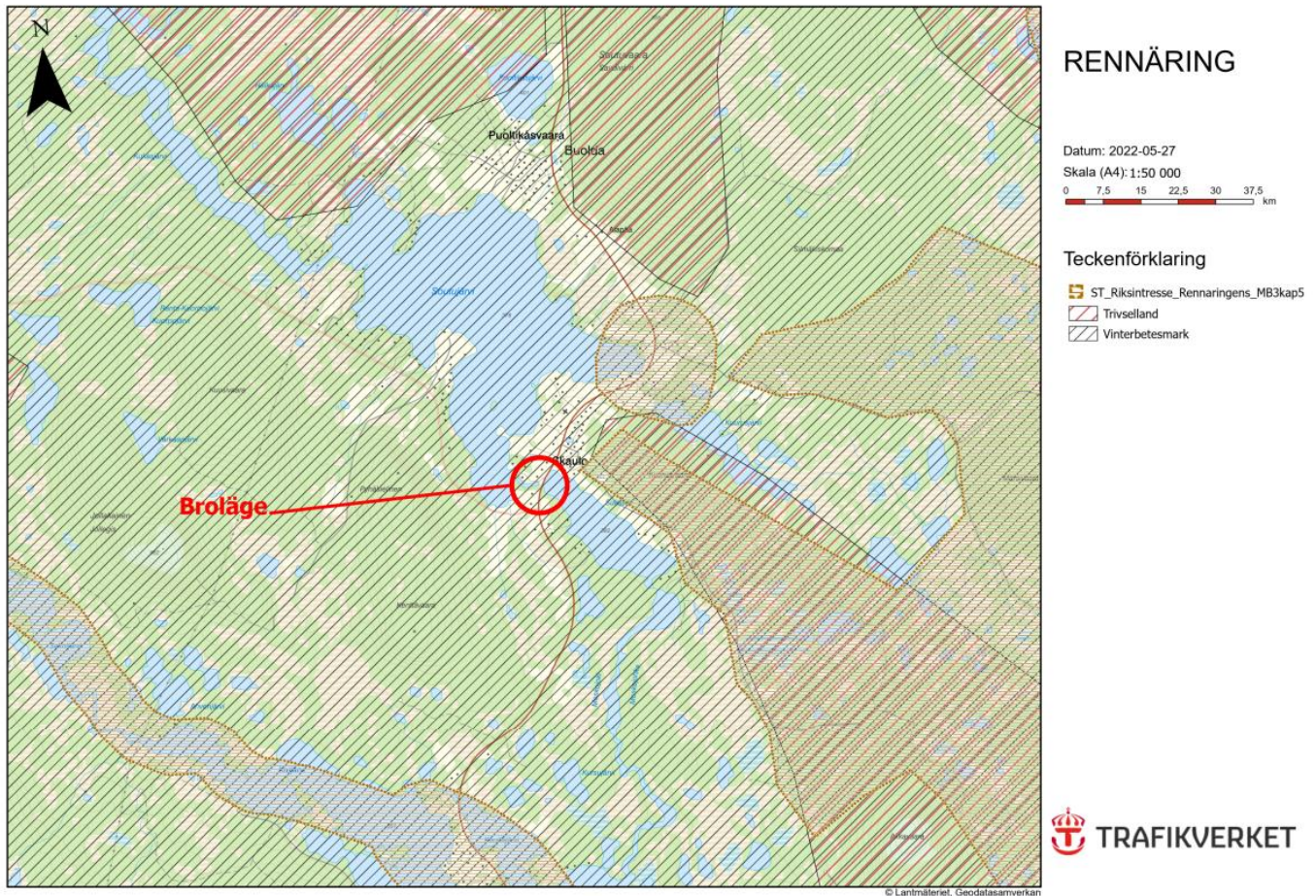
4.3.2. Areella näringar

Ingen jordbruksmark finns i anslutning till det planerade broläget. Skogen i området är privatägd och nyttjas för skogsbruk.

Området i anslutning till Soutukoski ingår i Girjas samebys vinterbetesmarker (Sametinget, u.d.).

Vinterbetesmarkerna är marker som enbart får användas till renbete under tiden 1 oktober till och med 30 april. Samebyn har vår- och höstbete längs Kaitumälvens stränder.

Inga utpekade riksintresse för rennäringen finns i eller direkt intill verksamhetsområdet i Soutukoski. Se nedanstående karta som redovisar områden som berörs av rennäringen, se Figur 4.

Figur 4 Rennäringens markanvändning, röd ring markerar broläget.

4.3.3. Rekreation och friluftsliv

Fritidsfiske förekommer i Soutukoski samt i sjöarna Soutujärvi och Sulajärvi och området är den del av Soutujärvi fiskevårdsområde.

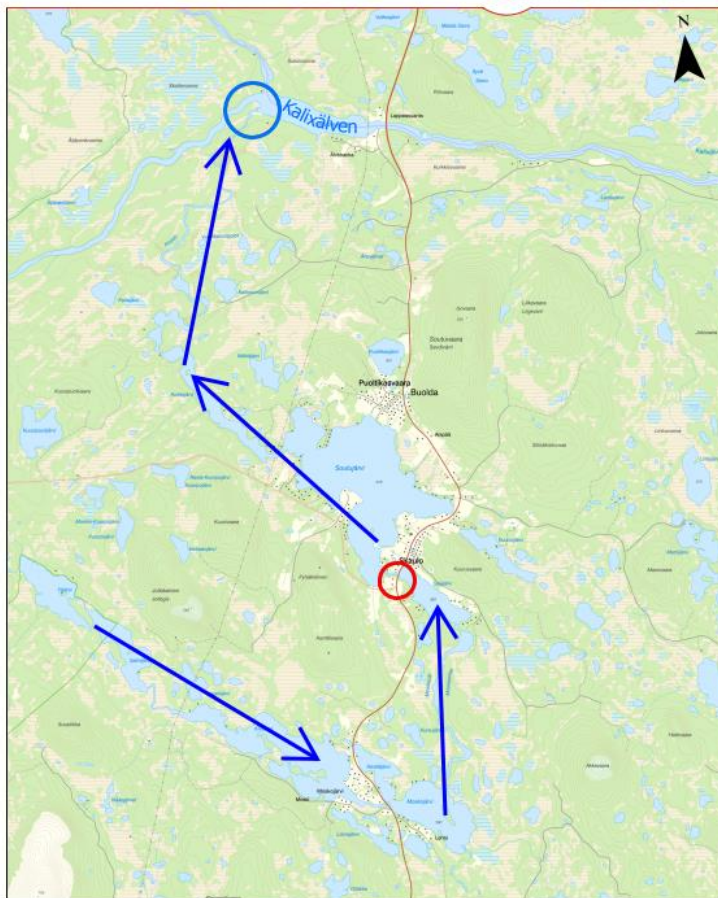
Skaulo bedöms utgöra en god utgångspunkt för det rörliga friluftslivet med dess tillgängliga placering invid E10 och närhet till omgivande sjöar samt skogs- och naturområden som nyttjas för både jakt och bärplockning. Vintertid förekommer skoteråkning.

4.4. Landskapsbild

Skaulo är en av de största byarna i bygden och utgör tillsammans med byarna Moskojärvi och Puoltikasvaara den äldsta bebyggelsen i Gällivare kommun.

De öppna markerna och sjöarna Soutujärvi och Suolajärvi intill väg E10 ger utblickar i landskapet från väg E10. Sjöarna bildar tillsammans ett sammanhängande vattensystem som mynnar i Kalixälven, se Figur 5.

Söder om Soutukoski är vägen omgiven av blandskog med enstaka hus. Norr om sjön tätar byn med småskalig villabebyggelse som följer vägen längs båda sidor genom byn. Landskapet närmast i anslutning till det planerade broläget i Soutukoski är relativt flackt och skogsvegetationen lågvuxen, se Figur 6.

ÖVERSIKT ÖVER SJÖSYSTEMET

Skala: 1:75 000

Datum: 2022-03-31

0 1.5 3 4.5 6 7.5 km
© Lantmäteriet, Geodatasamvetken

Figur 5 Schematisk bild över sjösystemet och dess flöden. Den södra röda ringen visar på planerat broläge och den norra blåa ringen visar där systemet mynnar ut i Kalixälven. Vattnet rinner på aktuell plats västerut.

Figur 6 Bild på delar av landskapet vid broläget

4.5. Natura 2000

Soutukoski, mellan Sulajärvi och Soutujärvi, är en del av Torne och Kalix älvsystem som är utpekade som ett Natura 2000-område, se Figur 7. Torne och Kalixälvsystem utgörs av fritt strömmande älvar som i huvudsak är opåverkade av vattenkraft och reglering.

Bevarandesyftet för Torne och Kalix älvsystem är att bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för de utpekade naturtyperna och arterna på nationell nivå (Länsstyrelsen i Norrbottens län, 2007). Arter som nämns i Bevarandeplanen för Torne- och Kalix älvsystem, och som är relevanta för hela älvsystemet, är utter, lax, stensimpa, flodpärlmussla, grön flodtrollslända, ävjepilört och venhavre. En av de viktigaste funktionerna är ett naturligt fluktuerande vattenstånd. Även bevarandet av de naturliga stammarna av vildlax och havsvandrande öring som finns i Torne och Kalix älvsystem är prioriterat.

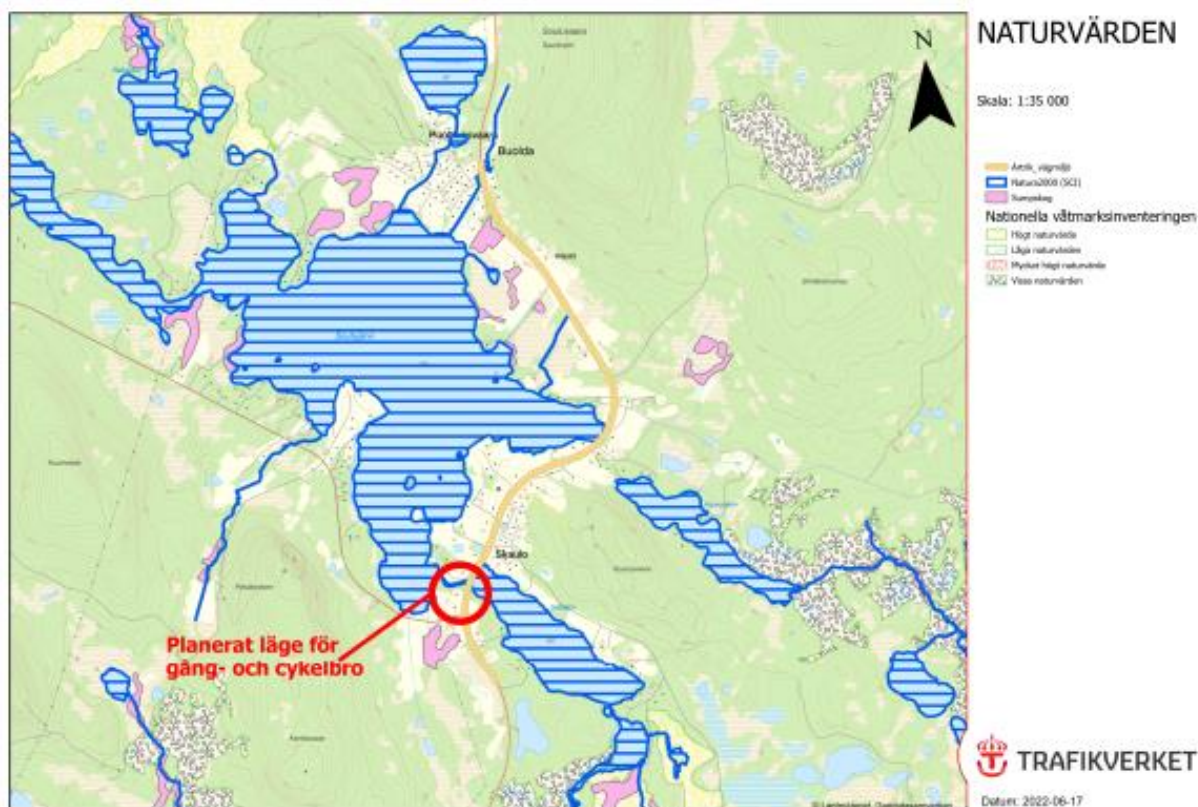
Förekomst av flodpärlmussla har inte påträffats vid biotopkartering av vattendraget (Licab, 2015). Inga fynd av grön flodtrollslända har gjorts i det aktuella vattensystemet, närmsta fyndplats är i Tornefors i Pajala kommun. Den sträcka med strömmande vatten som är lämplig för flodpärlmussla är förhållandevis begränsad. Förutsättningarna för flodpärlmussla inom den inventerade sträckan bedöms därför som måttliga.

4.6. Naturmiljö

Soutukoski omfattas av generellt strandskydd vilket hanteras i vägplanen.

Sträckan mellan Avvakko och Lappeasuando ligger inom den naturgeografiska regionen, Norra barrskogs-Lappland som utmärks av bergkullslätt med stora barrskogsområden, myrmarker och en del förfjäll. I området i anslutning till broläget finns en del stora lövträd och buskvegetation. I strandzonen vid broläget finns björk och vide (säl, lapp- och grönvide), al, älggräs, norrlandsstarr, flaskstarr.

Ingen sumpskog, våtmark, nyckelbiotop eller andra utpekade områdesskydd finns registrerade i anslutning till Soutukoski. Naturvärden i området visas i Figur 7.

Figur 7 Närliggande naturvärden

Utter är rödlistekategoriserad som nära hotad (NT), utpekad som en värdefull art som ska bevaras enligt bevarandeplanen för Torne -och Kalixälvsystems Natura 2000-område och förekommer längs stora delar av Torne och Kalix vattensystem. Uttern håller tämligen stora revir med upp till 45 km strandlinje där de vandrar.

Fynd av utter finns inte registrerat i Artportalen (SLU) och har inte påträffats vid inventeringen men det kan inte uteslutas att den förekommer i området.

Artrika vägmiljöer kan hysa en intressant flora som bidrar till biologisk mångfald. Vägsträckan mellan Skuleå och Puoltikasvaara på cirka 5 km är, under år 1996 och 2000, utpekad som artrik vägmiljö (klass 4, visst naturvärde) på grund av förekomst av de rödlistade arterna höstlåsbräken och topplåsbräken, (Licab AB, 2016). Arterna är inte koordinatsatta och går därmed inte att härleda till annat än att de är noterade någonstans på den cirka 5 km långa sträckan. Vid senare uppföljning har arterna inte återfunnits. Arterna är heller inte inrapporterade i artportalen. Under naturvärdesinventeringen år 2015 kunde varken höstlåsbräken eller topplåsbräken noteras. Naturvärdena på den aktuella sträckan bedömdes vid naturvärdesinventeringen 2015 som ordinära och uppfyller inte kriterierna för påtagliga eller höga naturvärden. Vid en inventering 2020 noterades att skötseln var eftersatt, stora delar av sträckan innehåller mycket ohävsarter och vedväxter samt låga frekvenser av rödlistade arter. Objektet klassades därmed om till ett hänsynsobjekt.

Större delen av sträckan hyser en förhållandevis högvuxen vegetation av gräs och andra konkurrensstarka arter såsom mjölkört, midsommarblomster och borsttistel.

Under naturvärdesinventeringen eftersöktes arter som är fridlysta enligt artskyddsförordningens 4–9§ samt rödlistade arter utifrån den svenska rödlistan 2015 (Licab, 2015). Vid inventeringen påträffades revlummer, allmänt spridd i fuktigare miljöer. Plattlummer påträffas i torrare miljöer (tallhedar,

vägdiken) i spridda kolonier. Lummerarterna är allmänna med god bevarandestatus och spridningen är omfattande. Lummer har inte påträffats vid det planerade broläget.

Vid naturvärdesinventeringen har inga ytterligare högre naturvärden i form av hotade eller rödlistade arter identifierats i närheten av Soutukoski, mellan Soutujärvi och Sulajärvi.

I vattendraget finns förekomst av arter som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv. Dessa arter är harr (bilaga 5), sik (bilaga 5) och stensimpa (bilaga 2). Det har även utförts en biotopkartering av vattendraget, och området bedöms utgöra lämpliga livsmiljöer för dessa arter.

4.7. Vattenmiljö

Vattendraget Soutukoski är en lätt strömmande vattensträcka från utloppet av sjön Sulajärvi och ner mot sjön Soutujärvi. Soutukoski är cirka 10 meter bred och cirka 50 cm djup. I strandzonen noterades björk och vide (säl, lapp- och grönvide), al, älggräs, norrlandsstarr, flaskstarr och sjöfräken. Av vattenvegetation noterades näckmossa och enstaka hårslinga och igelknopp.

Bottensubstratet på det avgränsade området består av grus 40–70 % och hela området bedöms utgöra goda lekområden för laxartade fiskar som öring, sik och harr. Vid inventeringen noterades ett par större harrar som stod i utloppet av sjön Sulajärvi. Vid tidigare elfisken har däremot inga öring-yngel påträffats. Nedanför avgränsningen ökar vattenhastigheten och övergår från strömmande till forsande. Bottensubstratet är också betydligt grövre (block och sten 100%).

Faunapassage för medelstora däggdjur i form av en strandpassage byggd på block finns på norra sidan av vägbron.

Figur 8 Strandpassage vid befintlig vägbro i Skaulo

4.8. Kulturmiljö

Norrbottens museum har under hösten 2015 utfört en arkeologisk utredning i området mellan Avvakko och Lappeasuando. I området nordväst om befintlig vägbro finns forn- och kulturlämningar i anslutning till sjön Soutujärvi. Lämningarna består av fångstgrop (L1994:2343), fångstgropssystem (L1994:6027), boplatser (L1994:2342 och L1994:6370) och en boplatsvall (L1994:5097). Några av lämningarna är skadade av byggnation och annat. Närmaste lämning ligger ca 130 meter från det föreslagna läget för gång- och cykelbron, se Figur 9.

Figur 9 Fornlämningar i omgivningen

Vid läget för den nya gång- och cykelbron finns ett par gamla överväxta landfästen från en tidigare bro över Soutukoski. Kulturhistoriskt värdefull information om landfästena har eftersökts men ingen information om dess värde har funnits.

4.9. Byggnadstekniska förutsättningar

4.9.1. Geoteknik

SGU:s jordartskarta och jorddjupskarta visar att området främst utgörs av kullig morän i form av moränbacklandskap.

Geotekniska undersökningar visar att söder om befintlig vägbro består marken av ett tunt humuslager som underlagras av sandigt grus. På några djup har silt påträffats i sanden. Under sandlagret vilar en siltig sandmorän. Även på norra sidan av Soutukoski består marken av tunt humuslager, grusig sand och siltig sandmorän.

4.9.2. Hydrogeologi

Huvudavrinningsområde för Soutukoski mellan Soutujärvi och Sulajärvi är Kalixälven.

Flödesberäkningar har utförts (SMHI, 2021), medelflödet är 1,7 m³/s, se Tabell 1.

Tabell 1 Flöden i Soutukoski

Flöden (dygnsmedelvärde i m³/s)	
HQ200	26
HQ100	23
HQ50	21
MHQ	10
MQ	1,7
MLQ	0,29
LQ50	0,058
Faktor för momentanflöde, HQ: 1,1	

4.9.3. Ledningar

Luftburna ledningar följer vägen längs med dess västra sida. Optokablar kan finnas i nära anslutning till vägen.

5. Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer för närliggande vattenförekomster presenteras i tabellform nedan.

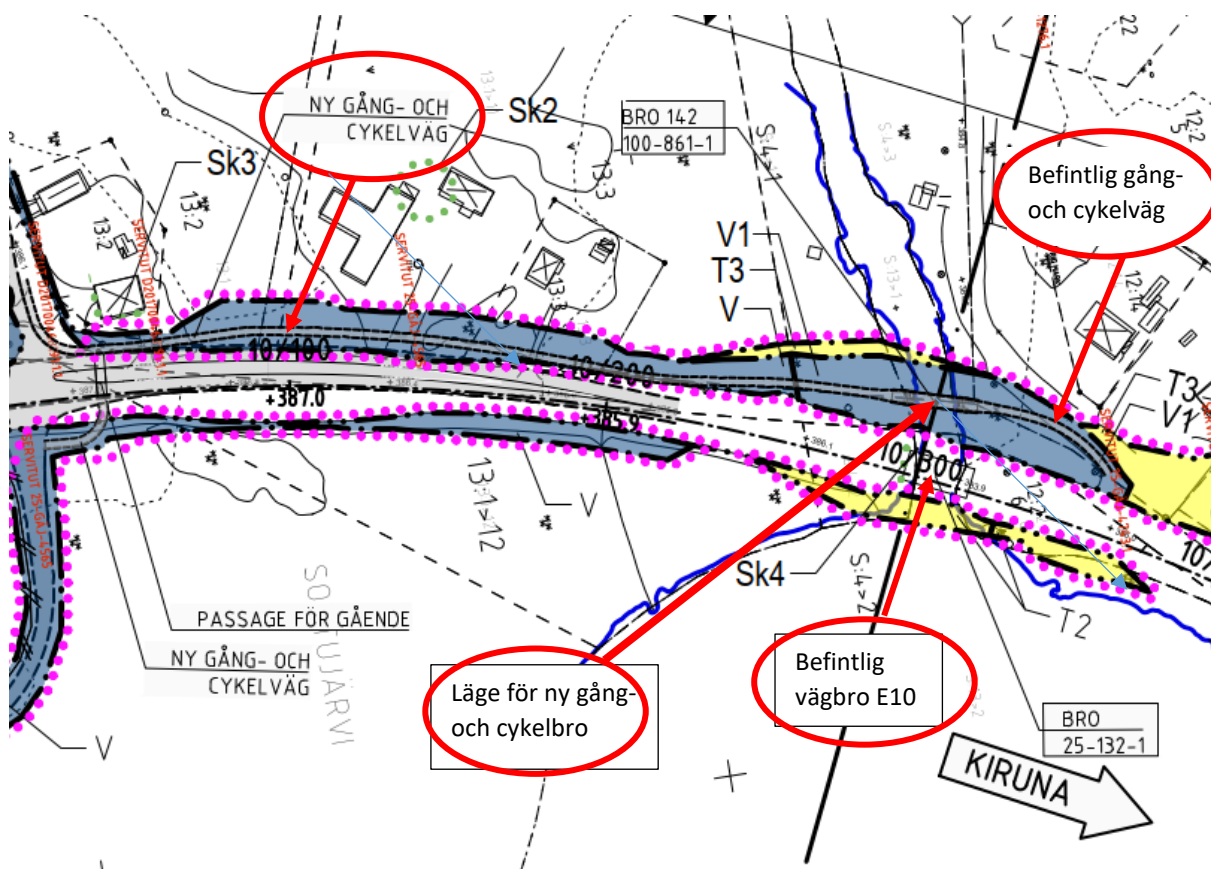
Ytvattenförekomst	Senaste statusklassning (år)	Miljökvalitetsnorm
Soutujärvi (SE749154-172480)	God ekologisk status/ Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus (2019)	God ekologisk status/God kemisk ytvattenstatus ¹
Sulajärvi (SE748912-172712)	God ekologisk status/ Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus (2019)	God ekologisk status/God kemisk ytvattenstatus ¹
Kivijoki/ Soutukoski (SE748909-172701)	God ekologisk status/ Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus (2019)	God ekologisk status/God kemisk ytvattenstatus ¹

Soutukoski är en rinnsträcka i delavrinningsområdet Kivijoki vilket är klassat med god ekologisk status samt god kemisk status och har såsom övriga Sveriges ytvatten undantag för den kemiska ytvattenstatusen för kvicksilverföreningar och bromerade difenyleter som uppkommit genom atmosfärisk deposition. De biologiska och fysikaliska-kemiska kvalitetsfaktorerna är oklassade men bedöms utifrån genomförda inventeringar som goda. Hydromorfologiskt så har konnektivitet, morfologiskt tillstånd, vattendragets närområde och svämplanets strukturer klassats som hög.

¹ Undantag för kvicksilver och kvicksilverföreningar samt bromerad difenyleter
PRÖVNING AV VATTENVERKSAMHET OCH NATURA 2000

TMALL 0095 Samrådsunderlag 6.0

För att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten för oskyddade trafikanter över Soutukoski planerar Trafikverket att anlägga en ny gång- och cykelbro över vattendraget, se Figur 10. Bron kommer att anläggas cirka 15 meter väster om den befintliga vägbron över vattendraget. Bron anläggs i det tidigare läget för landsvägsträckan genom Skaulo, där de gamla landfästena finns.

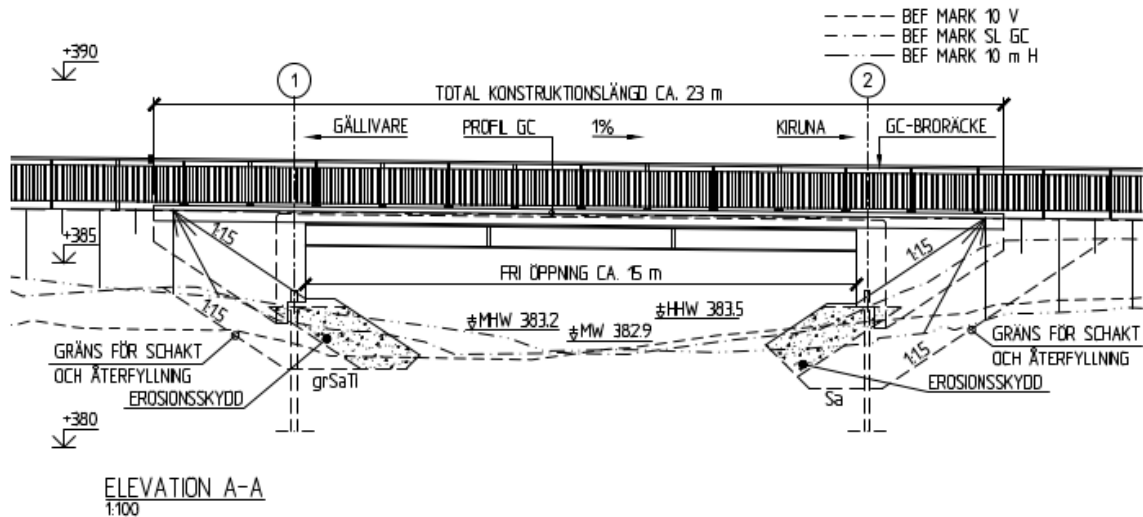
Figur 10 Utdrag från plankarta med markerat läge för gång- och cykelbro och ny gång- och cykelväg parallellt med väg E10

Bron föreslås att anläggas som en så kallad samverkansbro som är uppbyggd med två stålbalkar som vilar på landfästen och sammanfogas med ett platsgjutet betongdäck, se preliminära ritningar i Figur 11 och Figur 12.

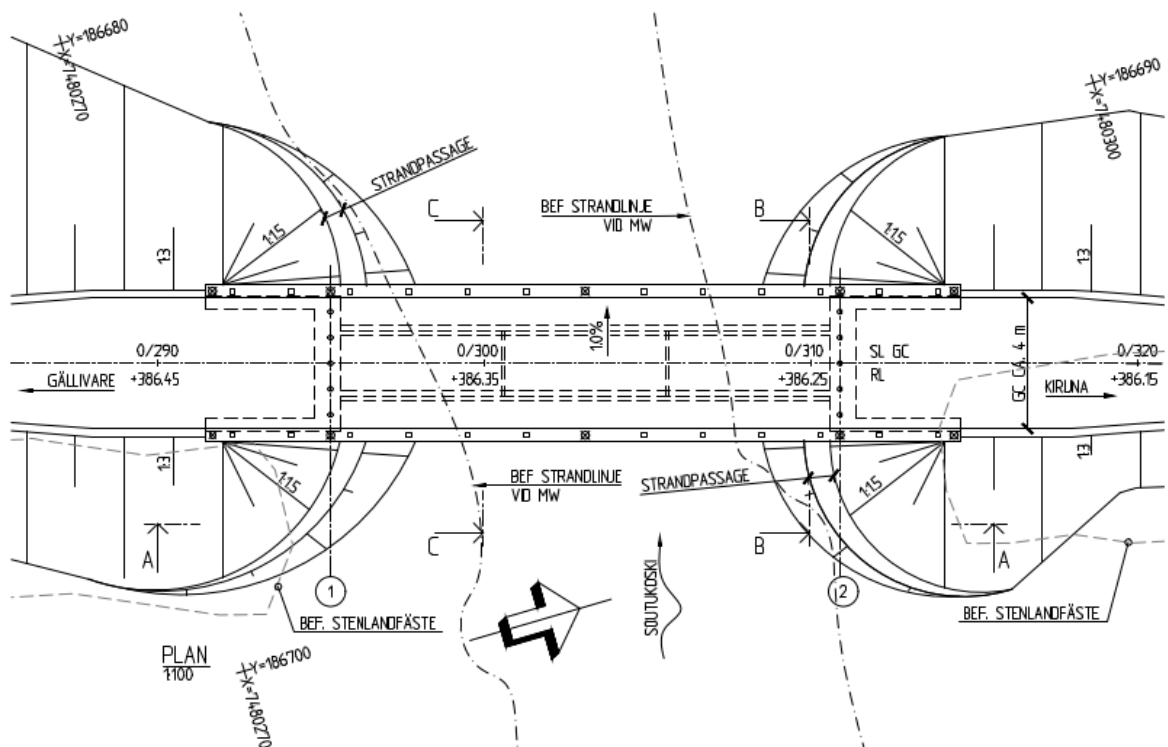
Arbetet med byggandet av samverkansbron påbörjas med att de gamla stensatta landfästena från en äldre bro rivs bort. Dessa stenar och block kan sedan eventuellt återanvändas som exempelvis erosionsskydd. Rivningsarbete med landfästena kan utföras etappvis från land.

Anläggningarbetet påbörjas med att grundläggningen av den nya bron utförs. Schakt för nya landfästen görs och därefter anläggs bron på pålar eller bottenplatta av betong.

Stålbalkarna lyfts på plats och betongdäcket gjuts. Pålning och/eller betonggjutning utförs lämpligen i torrhet. Utformningen av föreslagen bro innebär att vattendraget kan ligga i sin naturliga fåra under byggtiden, en gång- och cykelbro innebär även mindre arbeten i vatten än en vägbro. Bron förses med erosionsskydd vid ytor för schakt och fyllning.

Figur 11 Broskiss i profil

Figur 12 Broskiss i plan

Den nya gång- och cykelbron kommer att ha en total brolängd på cirka 23 meter och total brobredd på cirka 4 meter och fri öppning blir cirka 15 meter. Brobredden är tilltagen för att effektiv snöröjning ska kunna ske samt för att möjliggöra möte mellan cyklister.

Brolängden och den fria spännvidden under bron innebär att det kommer att finnas fri strandpassage för mindre djur på båda sidor av bron vid medelvattenföring (MHW). Vattendraget är vid broläget ca 10 m brett vid medelvattenföring och djupet är ca 0,5 m.

Under byggtiden kommer etableringsytor och upplagsytor att tas i anspråk i närheten till broläget.

Den totala ytan i vattenområdet som bedöms komma att påverkas av byggnation av gång- och cykelbron blir cirka 100 m², se Figur 13. Ytan är beräknad utifrån att grundläggning utförs med pålning, om det utförs med betongplatta kan ytan som påverkas bli något större.

Figur 13 Ytan inom vattenområdet som bedöms påverkas av planerade åtgärder.

6.1. Tidplan

Arbetena planeras påbörjas under år 2023 eller år 2024 beroende på när tillstånd för åtgärderna erhålls och när vägplanen har vunnit laga kraft. Byggtiden för gång- och cykelbron bedöms till totalt cirka 5 månader under den totala entreprenadtiden för ombyggnationen av väg E10, vilken beräknas pågå under tre år.

Byggtiden anpassas efter känsliga perioder för fiskarterna som nyttjar området för reproduktion. En tillfällig påverkan på vattenmiljön går inte helt att undvika med styrning av arbetstider, en viss påverkan från grumling, buller, vibrationer och folk i rörelse kommer att ske.

I kommande miljökonsekvensbeskrivning utreds vidare vilka anpassningar av byggtider som är möjliga avseende påverkan på vattenmiljön och vattenlevande organismer.

PRÖVNING AV VATTENVERKSAMHET OCH NATURA 2000

7. Möjliga miljöeffekter

7.1. Markanvändning och naturresurser

Den nya bron innebär att ny mark tas i anspråk. Naturresurser i form av material för genomförande av projektet kommer att tas i anspråk. Ingen negativ förändring bedöms uppstå för de areella näringarna och skyddsåtgärder bedöms inte bli aktuellt. Friluftsliv relaterat till vatten kan, under byggskedet, komma att påverkas negativt på grund av delvis hindrat tillträde till vattendraget.

Under byggskedet kommer kemikalier, petroleumprodukter, hydrauloljor med mera att hanteras enligt Trafikverkets generella miljökrav inom arbetsområdet.

7.2. Natura 2000

Laxen vandrar långt upp i Kalixälven och även upp i Kaitumälven som mynnar strax uppströms Kivijoki. Biflödet Soutukoski bedöms dock vara för litet för att hysa en laxpopulation och planerade åtgärder bedöms ej påverka laxpopulationen i älvsystemet.

Stensimpan är allmänt förekommande i det aktuella vattensystemet, stensimpan föredrar strömmande vatten över steniga bottenar och det går därmed ej att utesluta en förekomst av stensimpa på platsen för planerade åtgärder. Stensimpor som uppehåller sig i närheten av de planerade åtgärderna kan komma att påverkas negativt.

Sedan bron anlagts kan än viss förändring av strandzonen förväntas, detta bedöms dock ej få en negativ påverkan på natura 2000-värdena.

7.3. Vattenmiljön

Tillfällig påverkan på vattenmiljön förväntas under byggnadsskedet i form av grumling. Soutukoski består av både erosionsbottenar och ackumulationsbottenar, på platser där vattenhastigheten avtar kan grumlade partiklar sedimentera och påverka potentiella lekbottenar om de täcks med sediment.

Området vid och kring bron bedöms utgöra möjliga leklokaler för sik, harr och öring. Leken kan störas av buller, vibrationer i vattnet och folk i rörelse kring vattendraget under byggnadsskedet. Byggtiden bedöms till cirka 5 månader under den totala entreprenadtiden för ombyggnationen av väg E10. För att minimera effekterna av grumling kommer grumlande arbeten i vatten att begränsas under förekommande fiskarters lekperioder. I kommande miljökonsekvensbeskrivning utreds vilka anpassningar av byggtider som innebär mindre påverkan på vattenmiljön.

Nya slänter innebär en påverkan på strandzonen kring vattendraget. I Soutukoskis strandzon återfinns björk och vide (säl, lapp- och grönvide), al, älggräs, norrlandsstarr och flaskstarr. Sjöfräken. har påträffats i utloppet från Sulajärvi.

7.4. Landskapsbild

Det flacka skogslandskapet i anslutning till Soutukoski med lågvuxen skogsvegetation och småskalig bebyggelse i anslutning är känsligt för åtgärder som påverkar vägens profil i större omfattning så att höga vägbankar bildas eller andra nya element som höjer sig över det flacka landskapet. Sådana åtgärder kan bidra till att skapa visuella barriärer i landskapet samt upplevas som dominerande i

landskapsbilden. Den valda brotypen har en relativt låg konstruktionshöjd, vilket innebär att den kommer att ligga lågt i landskapet. Brons läge innebär också att den inte blir så synlig från vägen. Därigenom minskar brons visuella barriäreffekter och risken att bron upplevs som ett dominerande inslag i landskapet. Under förutsättning att adekvata åtgärder för landskapsanpassning utförs enligt Vägplanens gestaltungsprogram bedöms påverkan på landskapsbilden bli liten. En samverkansbro av cortenstål kan med en genomtänkt gestaltning också bli ett positivt tillskott till det småskaliga landskapet och byabebbyggelsen i Skaulo.

8. Skyddsåtgärder

8.1. Skyddsåtgärder för Natura 2000 och vattenmiljön

För att minimera grumling ska så mycket som möjligt av arbetet ske i torrhet och/eller genom försiktig schakt.

Siltgardin förordas inte med tanke på att det är en strömmande vattensträcka och därför mycket svårt att hantera siltgarden, den kan lätt överspolas eller slitas loss även om den läggs längs med stranden. Siltgarden kan även utgöra ett vandringshinder för fisk under tiden den ligger ute och riskerar att slitas sönder av isens rörelser vintertid.

Vid vegetationsavtäckning i närområdet till bron kommer marken att skyddas från erosion under byggtiden.

Den nya strandlinjen under bron föreslås utföras med natursten och användandet av sprängsten i vattendraget minimeras. En naturliknande strandlinje med större natursten minskar de negativa effekterna av förlorad strandlinje i samband med anläggandet av ny bro.

Inom den fria öppningen under bron kommer strandpassager att anläggas på bägge sidor där mindre djur kan passera.

Marken runt vattendraget återställs så att vegetation kan återetablera sig.

8.2. Skyddsåtgärder för markanvändning och naturresurser

Bullrande arbeten nära bostäder koncentreras så långt möjligt till dagtid. Om de måste utföras under annan tid på dygnet underrättas boende i god tid. De riktvärden för buller från byggplatser som föreslås av Naturvårdsverket får inte överskridas annat än undantagsvis.

Tankning och förvaring kemikalier, petroleumprodukter, hydrauloljor mm får endast utföras på för ändamålet iordningställda ytor, ej i närheten av vattendrag eller där spridning till vattendrag kan ske via diken. Förslag på lämpliga etableringsytor finns angivet i vägplanen. Saneringsutrustning ska finnas tillgängligt och rutin för larm vid olycka, läckage eller spill ska finnas upprättad.

9. Samlad bedömning av åtgärdens miljöpåverkan

Vattenverksamheten kommer att utföras inom Torne- och Kalixälvens Natura 2000-område. Åtgärderna kommer under byggtiden främst att påverka potentiella leklokaler för förekommande fiskar genom grumling. Leken kan tillfälligt störas av buller, vibrationer i vattnet och folk i rörelse

PRÖVNING AV VATTENVERKSAMHET OCH NATURA 2000

kring vattendraget under byggskedet. Den totala påverkan på vattenmiljön bedöms vara begränsad och av övergående karaktär.

De planerade åtgärderna bedöms inte medföra påverkan på rödlistade eller fridlysta arter och åtgärderna riskerar inte att beslutade miljö kvalitetsnormer påverkas negativt. Åtgärden ökar trafiksäkerheten och framkomligheten för oskyddade trafikanter.

Medelvattenföringen i Soutukoski är över 1 m³/s vilket medför att vattenverksamheten omfattas av tillståndsplikt enligt 11 kap 9 § miljöbalken (1998:808). Natura 2000-prövning avses sökas tillsammans med tillstånd för vattenverksamhet och åtgärderna antas innebära betydande miljöpåverkan, eftersom åtgärder som tillståndsprövas enligt både Natura 2000 och vattenverksamhet alltid medför en betydande miljöpåverkan.

10. Avgränsning och fortsatt arbete

Efter samrådet kommer inkomna synpunkter att sammanställas i en samrådsredogörelse.

Därefter färdigställer Trafikverket en ansökan om tillstånd för vattenverksamhet samt Natura 2000-prövning och lämnar denna till Mark- och miljödomstolen i Umeå. I ansökan ingår en teknisk beskrivning av åtgärderna, samrådsredogörelse och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Om Mark- och miljödomstolen medger tillstånd kan de ställa villkor för projektet, bland annat för att minska miljöpåverkan. När vägplanen vunnit laga kraft och tillstånd för vattenverksamheten har givits kan arbetena utföras.

10.1. Innehåll i kommande miljökonsekvensbedömning

Till ansökan kommer en miljökonsekvensbeskrivning att biläggas i enlighet med bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken. Den avses främst beskriva och bedöma konsekvenserna för de miljöaspekter som redovisas under avsnitt 7 ovan inklusive den påverkan som kan uppkomma under byggskedet.

Geografiskt begränsar sig MKB till det område som tas i anspråk anläggande av ny bro och ett bedömt influensområde, för exempelvis grumling och buller.

Ytterligare utredningar kommer att genomföras inom arbetet med MKB för att ta fram underlag för vilka skyddsåtgärder som behöver vidtas.

Miljökonsekvensbeskrivningens preliminära innehåll redovisas nedan:

- Icke teknisk Sammanfattning
- Inledning
 - Bakgrund
 - Tidigare utredningar
 - Genomförda samråd
En redogörelse för de samråd som har skett och vad som kommit fram i samråden.
 - Kommunala planer
- Ändamål och projektmål
- Avgränsning

- **Områdesbeskrivning**
Uppgifter om rådande miljöförhållanden innan åtgärden vidtas och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om åtgärden inte påbörjas eller vidtas.
- **Verksamhetsbeskrivning**
Ny gång- och cykelbro. Uppgifter om åtgärdens lokalisering, utformning, omfattning och andra egenskaper som kan ha betydelse för miljöbedömningen
- **Nollalternativ/utredda alternativ**
Uppgifter om alternativa lösningar för åtgärden då alternativ lokalisering saknas.
- **Bedömningsgrunder**
- **Miljökonsekvenser**
Varje kapitel inleds med förutsättningar, skadeförebyggande åtgärder och avslutas med konsekvensbedömning. En identifiering, beskrivning och bedömning av de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser.
 - **Natura 2000**
 - **Vattenmiljön**
 - **Markanvändning och naturresurser**
Befolkning och boendemiljö
Areella näringar
Rekreation och friluftsliv
 - **Miljökvalitetsnormer**
Uppgifter om de åtgärder som planeras för att undvika att verksamheten eller åtgärden bidrar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs, om sådana uppgifter är relevanta med hänsyn till verksamhetens art och omfattning.
 - **Landskapsbild**
- **Kumulativa effekter**
- **Risk och beredskap**
Uppgifter om beredskapen för och föreslagna insatser vid allvarliga olyckor, om sådana uppgifter är relevanta med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning.
- **Kontroll och uppföljning**
- **Måluppfyllelse**
Projekt mål
Miljömål
- **Samlad bedömning**
- **Projektets fortsättning**
- **Kunskapskrav/hänsynsregler**
Inklusive uppgifter om hur kravet på sakkunskap i 15 § miljöbedömningsförordningen är uppfyllt.
- **Referenslista**

11. Referenser

- Licab. (2015). *Inventering av vattendrag E10 Avvakko - Lappeasuando*. Trafikverket.
- Licab. (2015). *Naturvärdesinventering E10 Avvakko - Lappeasuando*. Trafikverket.
- Licab AB. (2016). *PM Utredning av artrik väggkantsmiljö, sträckan Skaulo - Puoltikasvaara, väg E10*.
- Länsstyrelsen i Norrbottens län. (1993). *Vårt hävdade Norrbotten, Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Norrbottens län*.
- Länsstyrelsen i Norrbottens län. (2007). *Bevarandeplan Natura 2000 Torne och Kalix älvssystem*.
- Norrbottens museum. (2015). *Arkeologiska undersökningar längs E10*.
- Norrbottens museum. (2016). *Arkeologisk utredning vid E10*.
- Sametinget. (u.d.). *Underlag för planering*. Hämtat från www.sametinget.se. 02 2022
- SLU. (u.d.). *Artportalen*. Hämtat från <https://www.artportalen.se/> 06 2022
- SMHI. (2021). *Hydrologiskt dimensioneringsunderlag*.
- VISS. (2022). *Vattenkartan*. Hämtat från <https://viss.lansstyrelsen.se/>. 02 2022

TRAFIKVERKET

Trafikverket, Box 809, 971 25 Luleå Besöksadress: Sundsbacken 4.
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 020-600 650

www.trafikverket.se

PRÖVNING AV VATTENVERKSAMHET OCH NATURA 2000